

Chris en Marjanne Borren: pioniers in biologische pluimveehouderij

Innovatief houderijsysteem stimuleert natuurlijk gedrag

De kippen goed in hun vel en werkplezier voor de pluimveehouder: dat zijn voor Chris en Marjanne Borren uit Voorthuizen twee belangrijke uitgangspunten in de bedrijfsvoering. In samenwerking met Wageningen UR ontwikkelden ze een nieuw stalconcept dat ze anderhalf jaar geleden in gebruik namen.

Waar twee generaties geleden een gemengd bedrijf werd gestart met koeien, kippen, varkens en akkerbouw, staan sinds anderhalf jaar twee innovatieve biologische pluimveestallen die met hun ronde dakvorm een opvallende verschijning zijn in het Gelderse landschap. Het bedrijf – de Lankerenhof genaamd – is het domein van Chris en Marjanne Borren en hun kinderen Hellen (13), Janique (11) en Lars (9). “We hebben het bedrijf in 1994 overgenomen. Dit bestond toen nog uit een rundvee- en een pluimveetak. Vijf jaar later zijn we gestopt met de koeien en omgeschakeld naar een biologische pluimveehouderij”, vertelt Chris Borren. De ondernemer uit Voorthuizen heeft een uit-

gesproken mening over het biologische concept. “De kippen moeten goed in hun vel zitten. Bij biologisch pluimvee wordt de snavel niet gekapt, dus is het van het allergrootste belang dat verenpikkerij wordt voorkomen. Om dat voor elkaar te krijgen is een optimaal houderijsysteem nodig.”

SCHARRELEN

Toen er vijf jaar geleden uitbreidingsplannen bij de familie op tafel kwamen, gaf Borren meteen aan geen goed gevoel te hebben bij de bestaande scharrelsystemen. “Bij die systemen wordt niet uitgegaan van een maximale stimulering van het natuurlijk gedrag van een kip. De

Chris Borren: “Het allerbelangrijkste is dat de kippen goed in hun vel zitten.” >>

Het systeem bestaat uit verschillende niveaus. De lichtintensiteit bij de legnesten en zitstokken is duidelijk minder doordat het licht via de zijkanten van de stal binnenvalt. (foto: Sanne Dekker, WUR)

>> dieren hebben te weinig scharrelruimte ter beschikking." Dit was de reden dat Borren in 2004 instapte in het project 'Houden van Hennen' van Wageningen UR. Doel van dit project was een optimaal houderijsysteem voor zowel dier, pluimveehouder als consument te ontwikkelen. Het resultaat staat inmiddels bij Borren op het erf: een opfokstal en een legghennenstal, ieder voor 6000 dieren. Daarnaast heeft Borren ook in de bestaande stal 6000 legghennen gehuisvest.

Borren stimuleert het natuurlijk scharrelgedrag van de kippen door meerdere keren per dag automatisch graan – ongeveer een derde van het rantsoen – in de vijftien tot twintig centimeter dikke strooisellaag te strooien. "Daardoor blijven ze scharrelen en voorkom je pikgedrag."

Borren kiest heel bewust voor dierwelzijn, zonder daarbij de milieuaspecten uit het oog te verliezen. De mest op de mestbanden onder het systeem wordt gedroogd met stallucht. Dit beperkt de ammoniakuitstoot en dat vindt de

consument belangrijk. Daarnaast zorgt het voor een prettiger werkklimaat.

De mest die in de strooisellaag terechtkomt, droogt snel door de scharrelactiviteit van de kippen. "Bovendien nemen de kippen veel stofbaden waardoor er veel warmte van de kip in de strooisellaag komt. Het strooisel blijft daarmee mooi droog. Je kunt het in feite zien als een natuurlijk beluchtingsstelsel."

DAGLICHT

De stallen kenmerken zich doordat ze veel daglicht binnenlaten. De zijanten bestaan grotendeels uit gaas en transparant doek. Overdag is in principe geen kunstlicht nodig. Borren: "Ik kreeg veel reacties van collega-pluimveehouders dat de stal veel te licht is. Dat kan nooit goed gaan. Maar wij ervaren juist dat daglicht het natuurlijke gedrag van de kip stimuleert. Bovendien bevestigen literatuurstudies onze ideeën hierover."

Voor de donkere periodes heeft Borren speciale lampen in de stal aangebracht die in samen-

EIGEN RANTSOEN

Chris Borren is een aantal jaren werkzaam geweest in de voerbranche en stelt zelf het rantsoen voor zijn kippen samen. Het voer betreft hij via de Lunterense Coöperatie De Valk Wekerom van Van Gorp Biologische Voeders uit Schalkwijk en daarnaast koopt hij zelf graan in dat hij in het rantsoen inmengt.

Dierwelzijn is voor Borren het belangrijkste uitgangspunt bij de samenstelling van het rantsoen. "Het voer moet een plus zijn voor het dier. Het draait niet alleen om groei en productie met daarmee samenhangend een zo laag mogelijke kostprijs. Voer moet wat mij betreft vooral de gezondheid van het dier bevorderen. De kostprijs van mijn voer ligt weliswaar hoger, maar de opbrengst van biologische eieren is navolgend. Bovendien is het prettiger werken als de kippen goed in hun vel zitten."

Borren is ervan overtuigd dat alle grondstoffen uit het rantsoen in de eigen regio kunnen worden geteeld. "Soja kan worden vervangen door eiwitproducten als zonnebloemen, erwten, bonen en lupine. Zo'n regionaal rantsoen moet in samenwerking met biologische akkerbouwers absoluut te realiseren zijn. Bovendien kunnen we dit dan koppelen aan de mestafzet en daarmee sluiten we de kringloop."

De uitloop biedt volop beschutting aan de kippen (foto: Sanne Dekker. WUR).

Door de
ronde
dakvorm
is de stal
van Chris
Borren
een opval-
lende ver-
schijning
in het
landschap.

werking met Philips Lightning zijn ontwikkeld. Deze lampen bevatten het gehele lichtspectrum, inclusief UV. "Het is heel helder licht, echt een nabootsing van daglicht." De aanwezigheid van UV is belangrijk voor de hormoonhuishouding, de productie van vitamines en de opbouw van natuurlijke weerstand. "Bovendien zien kippen UV als een kleur. Missen ze UV in het spectrum dan zien ze minder goed. Dat betekent minder herkenning onderling en daardoor meer onrust in het koppel."

HOUDERIJSYSTEEM

Bij een biologische pluimveehouderij biedt iedere vierkante meter in de stal ruimte aan zes dieren. Het totale vloeroppervlak is beschikbaar als scharrelruimte aangezien het onder niveau van het huisvestingsstelsel – dat geleverd is door het Barneveldse Jansen Poultry Equipment – op een meter hoogte is geplaatst. Op dit niveau vinden de kippen voer en water. Op het tweede niveau zijn de legnesten gesitueerd en daar weer boven bevinden zich de zitstokken waar de dieren kunnen rusten. "De lichtintensiteit is daar minder omdat het daglicht via de zijanten van de stal binnenvalt." De leghennenstal bestaat uit twee groepen van 3000 dieren die door een dichte wand van elkaar zijn gescheiden. "Dat is verplicht bij een biologische pluimveehouderij." In de buitenuitloop heeft iedere kip 4 m² meter ter beschikking. Dat komt neer op 2500 kippen per hectare. Vaak blijkt in de praktijk dat de meeste dieren in de nabijheid van de stal blijven, maar bij Borren is dit niet het geval. "We

hebben de complete uitloop van beplanting voorzien en daardoor durven de dieren van de hele uitloop gebruik te maken. Ze vinden overal voldoende beschutting." Bijkomend voordeel is dat de hoeveelheid mest rond de stal wordt beperkt. Het blijft dus schoner en de infectiedruk wordt beperkt.

RONDE DAKVORM

De keuze voor de unieke ronde dakvorm is puur functioneel. "We wilden persé natuurlijke ventilatie omdat de stal aan één zijde volledig open is. Mechanische ventilatie zou zorgen voor geforceerde tochtstromen en ons bovendien een hogere energierekening bezorgen." Een stal met een puntdak en open nok was geen optie omdat daardoor in de winter veel warmte verloren gaat en in de zomer bij windstil weer onvoldoende wordt geventileerd. "Met een ronde vorm heb je een continue luchtcirculatie." Het dak bestaat uit twee lagen zeil met daartussen isolerend glaswol.

De welstandcommissie keurde de plannen van Borren in eerste instantie niet goed. De pluimveehouder wendde zich daarom tot burgemeester en wethouders van de gemeente Barneveld. "Die waren wel enthousiast over deze innovatieve stal. Barneveld wil zich tenslotte profileren als pluimvee centrum van Nederland en zelfs de wereld. Uiteindelijk kregen we dus een gedoogvergunning." Het frame van de stal is heel licht, waardoor het huisvestingsstelsel niet aan het dak kon worden opgehangen. "Daarom hebben we een portaal in de stal gebouwd, waaraan het systeem

is bevestigd. In de opfokstal wordt dit portaal de eerste weken van de ronde afgeschermd met gordijnen en een geïsoleerd plafond. "De kuikens zitten dan allemaal op het systeem en we hoeven dan slechts een kwart van de stalruimte te verwarmen."

NATUURLIJKE WEERSTAND

De jonge kuikens worden geleverd door broederij Verbeek uit Renswoude. In de nieuwe leghennenstal scharrelt de Brown Nick rond en de opfokstal is bevolkt met de Lohmann Brown Lite. Daarvoor heeft Borren ook een ronde de H&N Silver gehad, een witte kip die bruine eieren legt. De eieren worden afgezet bij Eierhandel van Zetten uit Ommeren. Borren: "Omdat de kippen heel actief zijn en veel naar buiten gaan, is het van belang dat het dier sterk en robuust is." Omdat Borren in een intensief pluimveehouderijgebied zit, is een goede weerstand extra van belang. De kippen werden geënt tegen ondermeer IB en TRT, maar merkwaardig genoeg kregen de dieren toch last van bronchitis. "In overleg met de Gezondheidsdienst hebben we besloten niet meer tegen IB en TRT te enten, omdat de kippen hier te weinig mee deden. Bovendien blokkeerden deze entstoffen de ontwikkeling van de natuurlijke weerstand. We gaan nu kijken of de dieren zonder deze entingen en mét een hogere natuurlijke weerstand wél bestand zijn tegen bronchitis." ♦

RIAN WEEMEN